

УДК 616-092.18(075.8)

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ТА РЕЙТИНГОВОГО ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ У ВИВЧЕННІ ОСНОВ КЛІНІЧНОЇ ГЕНЕТИКИ НА МЕДИЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ ЗА УМОВ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ

О. А. Нікіфоров

Запорізький державний медичний університет

PECULIARITIES OF TRAINING AND RATING ESTIMATION OF KNOWLEDGE OF STUDENTS IN THE STUDY OF THE FUNDAMENTALS OF CLINICAL GENETICS IN TERMS OF CREDIT-MODULAR SYSTEM OF EDUCATION AT THE MEDICAL FACULTY

O. A. Nikiforov

Zaporizhzhia State Medical University

У роботі висвітлені питання організації навчального процесу та проведено аналіз рейтингового оцінювання знань студентів-іноземців під час вивчення клінічної генетики в умовах кредитно-модульної системи на медичному факультеті.

In work lighted the questions of organization of educational process and the analysis of rating estimation of knowledge of students in the study of clinical genetics in terms of credit-modular system of education at the medical faculty.

Вступ. Проблема репродуктивного здоров'я та безплідного шлюбу має соціальне значення. Сьогодні йде активне впровадження репродуктивних технологій у практичну медицину. Робота сучасних клінік допоміжних репродуктивних технологій неможлива без висококваліфікованих фахівців і насамперед без лікарів-генетиків [1].

За сучасних умов розвитку суспільства клінічна генетика набуває все більшого значення у теоретичній та практичній діяльності лікарів усіх спеціальностей. Але сьогодні буває так, що хворі зі спадковою патологією не мають можливості звернутися до кваліфікованого лікаря, який володіє знаннями з медичної генетики. Тому вивчення основ клінічної генетики є вельми актуальним для майбутнього лікаря будь-якого клінічного фаху [1].

На основі багаторічного досвіду навчання спецпредметів студентів-іноземців у навчальний процес впроваджено кредитно-модульну систему [6].

Перехід України як європейської країни в новий освітній простір – Болонський процес навчання передбачає використання новітніх технологій [4, 7, 8],

що спрямовані, передусім, на підвищення якості підготовки фахівців у медицині. Особливу увагу слід приділити підготовці іноземців, кількість яких у відсотковому співвідношенні складає 20 % від загальної кількості студентів Запорізького державного медичного університету.

Сьогодні чинна система контролю та оцінювання знань студентів є необхідною умовою системи якісної підготовки фахівців у вищому навчальному закладі [2, 3, 5].

Актуальним є теоретичне вивчення та практичне застосування рейтингової системи оцінювання знань студентів у межах кредитно-модульної системи освіти.

Відзначені факти зумовлюють потребу в особливій увазі до системи підготовки іноземних студентів, навчання яких є складнішим і відповідальнішим [5–7].

Мета роботи – висвітлити питання організації навчального процесу та провести аналіз рейтингового оцінювання знань студентів-іноземців під час вивчення клінічної генетики в умовах кредитно-модульної системи на медичному факультеті.

Основна частина. Дослідження виконано на основі робочої навчальної програми 14.01.01 “Медична генетика” для студентів вищих медичних навчаль-

них закладів освіти III–IV рівнів акредитації, що розроблена колективом кафедри акушерства, гінекології та репродуктивної медицини ФПО Запорізького державного медичного університету [9].

Завданням дисципліни “Медична генетика” є:

- оволодіти навичками огляду хворих та їх родичів, спрямованого на виявлення природженої й спадкової патології, визначити клінічні особливості спадкової патології та статусу пацієнтів, оцінювати діагностичну, прогностичну цінність симптомів, що виявляються, і морфогенетичних варіантів (мікроаномалій розвитку);

- оволодіти клініко-генеалогічним методом, правильним збором генетичного анамнезу, складанням родоводу, визначенням типу успадкування;

- розуміти природу спадкових захворювань людини, їх етіології, патогенезу, причин широкого клінічного поліморфізму етіологічно єдиних форм і генетичної гетерогенності клінічно подібних станів;

- навчитися підходів і методів виявлення індивідів з підвищеним ризиком розвитку мультифакторіальних захворювань;

- здобути знання і оволодіти навичками з діагностики найбільш поширених форм спадкової патології;

- розуміти цілі, знати методи і можливості медико-генетичного консультування, пренатальної діагностики і просіюючих (скринуючих) програм;

- розуміти цілі і можливості сучасних методів цитогенетичної, біохімічної та молекулярно-генетичної діагностики;

- знати принципи взаємодії медико-генетичної служби з усіма службами практики охорони здоров'я й показання до організації потоку хворих.

У результаті вивчення навчальної дисципліни “Медична генетика” студент повинен *знати*:

- класифікацію спадкової патології;

- критерії різних типів спадкування (автосомно-домінантного, автосомно-рецесивного, X-зчепленого, мітохондріального), трактувати схеми родоводів;

- клініку найбільш поширених хромосомних синдромів;

- показання до проведення медико-генетичного консультування;

- показання до проведення та сучасної методи пренатальної діагностики, показання для елімінації вагітності;

- класифікацію моногенних захворювань;

- клініку найбільш поширених моногенних та мітохондріальних захворювань.

У результаті вивчення навчальної дисципліни “Медична генетика” студент повинен *вміти*:

- визначити тактику ведення хворих при найбільш поширених генетично обумовлених захворюваннях;

- диференціювати найбільш поширені генетично обумовлені захворювання;

- встановлювати попередній діагноз генетично обумовлених захворювань, що пов'язані з хромосомними абераціями і ензимопатіями;

- демонструвати володіння морально-деонтологічними принципами медичного фахівця та принципами фахової субординації у педіатрії;

- трактувати каріограми в нормі та при патології.

Цикл “Медична генетика” проводиться на базі кафедри акушерства, гінекології та репродуктивної медицини ФПО Запорізького державного медичного університету, що знаходиться на території Комунальної установи “Обласний медичний центр репродукції людини” Запорізької обласної ради. Лікувальний заклад устаткований сучасним обладнанням, мультимедійними технологіями навчання, можливістю проведення конференцій та майстер-класів.

До змісту програм входять такі актуальні теми сучасної клінічної генетики, як: методи медичної генетики та семіотика спадкових захворювань; вади розвитку; хромосомні хвороби; профілактика спадкової патології; медико-генетичне консультування та пренатальна діагностика; скринуючі програми; генетичні аспекти репродуктивної андрології; моногенні хвороби; спадкові хвороби обміну; принципи лікування спадкових хвороб, реабілітації і соціальної адаптації; мітохондріальні хвороби; хвороби зі спадковою схильністю та заходи профілактики спадкової патології.

На вивчення циклу відводиться 50 годин, із них 10 годин – лекційних, 20 годин – практичних та 20 годин – для самостійного вивчення дисципліни.

Рейтингова система передбачає визначення рівня осягнення студентами змісту навчального матеріалу модуля, цілісного курсу сформованості умінь і навичок [3].

Використовуючи загальний досвід кафедри, викладачі дотримуються основного правила: “Навчити студента вчитися”, тобто самостійно отримувати знання, напрацьовувати уміння і практичні навички. Передусім необхідно викликати у студента і підтримувати бажання отримати знання і вміння їх використати у своїй країні.

Викладачі кафедри вже протягом років дотримуються паритетних взаємовідносин з іноземними студентами, бо процес навчання передбачає і виховання особи. Завдання викладачів полягає, перш за все, в оптимізації навчання, поступовому переході від теорії до практики, стимулюючи іноземних студентів до самовдосконалення [2, 6].

Співробітники кафедри відпрацювали практику методично обґрунтованого викладання як лекційного, так і практичного курсів.

На лекціях та практичних заняттях висвітлюються основні теоретичні та найбільше складні розділи клінічної генетики.

Досвід кафедри дозволяє іноземним студентам зосередити свої зусилля на вивченні матеріалу курсу. Згідно з освітніми стандартами, співробітники кафедри намагаються підвищити роль самостійної роботи студентів-іноземців (СРС) у професійній підготовці [8].

В умовах скорочення аудиторних годин за рахунок збільшення часу на СРС необхідна переорієнтація навчання з лекційно-нормативної на індивідуально-диференційовану, особистісно-орієнтовану форму [3].

З цією метою викладачами кафедри задля більш глибокого опанування дисципліни іноземним студентам запропоновані такі теми для самостійного опрацювання:

- морфогенетичні варіанти розвитку;
- вади розвитку;
- скринуючі програми;
- генетичні аспекти репродуктивної андрології;
- принципи реабілітації і соціальної адаптації хворих зі спадковою патологією;
- заходи профілактики спадкової патології;
- визначення генетичної схильності;
- основи екологічної генетики, фармакогенетики.

Форми контролю та система оцінювання здійснюються відповідно до вимог програми дисципліни та інструкції про систему оцінювання навчальної діяльності, затвердженої МОЗ України (2005 р.) [2, 5].

Для якісної підготовки іноземних студентів на кафедрі створені всі умови для використання рейтингової системи оцінювання знань. Система діє на основі модулів, котрі студенти повинні набрати під час виконання робочої програми з медичної генетики. При цьому для виконання самостійної роботи потрібно приділяти більше часу, а отже, на кафедрі постійно працює комп'ютерний клас, де чергові викладачі консультують і допомагають іноземцям виконувати змістові модулі. За допомогою різних видів завдань (репродуктивних, за зразком, реконструктивно-варіативних, частково пошукових, навчально-дослідних) студенти отримують знання, а також створюються умови для систематизації та узагальнення матеріалу, підготовки до лекцій і практичних занять, захисту практичних робіт та інших контрольних заходів.

Самостійною роботою іноземного студента викладачі кафедри вважають такі види індивідуальної роботи, як:

– пошук матеріалу до певної теми і тезове конспектування важливих питань;

– опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу з використанням тезового конспектування матеріалу лекцій, посібника, рекомендованої фахової літератури;

– підготовка додаткового матеріалу до лекцій відповідно до плану;

– вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання з метою реферування, анування, складання тезового плану, конспекту тощо;

– електронне тестування напередодні заняття за системою “Moodle”, виконання домашніх завдань;

– підготовка рефератів для поглибленого вивчення того чи іншого питання;

– підготовка до контрольних заходів (складання змістових модулів, написання модульних контрольних робіт, іспитів тощо);

– робота з пошуковими системами Інтернет, зокрема пошук та аналіз електронних підручників і посібників, навчальних відеофільмів із тем курсу тощо.

Самостійну роботу над засвоєнням навчального матеріалу з медичної генетики іноземний студент може виконувати в бібліотеці, на кафедрі, а також у домашніх умовах. Викладачі кафедри допомагають іноземним студентам у разі виникнення труднощів, здійснюючи індивідуальну або загальну консультативно-методичну роботу.

Такі види робіт допомагають іноземцям, використовуючи рейтингову систему, отримати знання з медичної генетики, а викладачам кафедри – активно впроваджувати кредитно-модульну систему в навчальний процес.

Висновки: 1. Викладання основ клінічної генетики в медичних вузах є актуальним та сприяє якісній підготовці висококваліфікованих фахівців ХХІ століття та потребує від викладачів вищих навчальних закладів зосередження всіх зусиль навколо навчального процесу та впровадження в нього новітніх технологій у зв'язку із вступом України в Болонський процес.

2. Вивчення основ клінічної генетики дозволить майбутньому лікарю давати кваліфіковані рекомендації, спрямовані на профілактику й усунення спадкової патології.

3. У роботі з іноземними студентами необхідно використовувати рейтингову систему оцінювання та активно впроваджувати кредитно-модульну систему в навчальний процес.

Література

1. Авраменко Н. В. Современные возможности криобиологии при лечении бесплодия, сохранении и восстановлении фертильности / Н. В. Авраменко // Патологія. – 2013. – № 3. – С. 5–11.
2. Баркалова Е. Л. Організація навчального процесу в контексті впровадження кредитно-модульної технології / Е. Л. Баркалова // Медична освіта. – 2007. – № 4. – С. 13–15.
3. Мілерян В. Є. Методичні основи підготовки та проведення навчальних занять в медичних вузах / В. Є. Мілерян. – К., 2004. – 80 с.
4. Вища медична освіта і Болонський процес (навчально-методичні та інформаційно-довідкові матеріали) / [В. Ф. Москаленко, О. П. Волосовець, О. П. Яворовський та ін.]. – К. : МОЗ України, 2005. – Ч. 1. – 100 с.; Ч. 2. – 98 с.
5. Медична освіта у світі та в Україні : навчальне видання / [Ю. В. Поляченко, В. Г. Передерій, О. П. Волосовець та ін.]. – К. : Київ-Плюс, 2005. – 384 с.
6. Сучасні технології вищої освіти // Четверта Всеукраїнська науково-методична конференція. – Одеса, 2006. – 96 с.
7. Підготовка висококваліфікованого спеціаліста – основа впровадження кредитно-модульної системи навчання / Л. Ф. Каськова, О. О. Карпенко, О. Е. Абрамова [та ін.] // Медична освіта. – 2011. – № 3. – С. 82–84.
8. Про запровадження у вищих навчальних закладах України Європейської кредитно-трансферної системи : наказ МОН України № 943 від 16.10.2009 р.
9. Програма курсу “Медична генетика” для студентів вищих медичних закладів освіти III–IV рівнів акредитації. – К. : МОЗ України. Центральний методичний кабінет з вищої медичної освіти, 2012.

Отримано 21.01.14